

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ*

Κυρίες καὶ κύριοι,

Ἄν εἶχαμεν συγκεντρωμένον ἐδῶ, ὡς εἰς μουσεῖον, τὸ ἔργον τοῦ Γύζη θὰ ἐπεθύμουν νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιόν σας ἀπλοῦστατα περὶ τοῦ καλλιτέχνου. Θὰ σᾶς ὁμιλῶν σιωπῶν καὶ θαυμάζων. Ἄλλ' ἢ φωτεινὴ ἑλληνικὴ ψυχὴ ἔζησε καὶ ἐσβέσθη ὑπὸ τὸν βαρὸν οὐρανὸν τοῦ Μονάχου καὶ αἱ σελίδες, εἰς τὰς ὁποίας ὠνειρεύθη ὄνειρα μύθια καὶ ποιητικά, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπέταψε τὰς συγγραφήσεις της, διὰ τῶν ὁποίων διηρημένεσε τὰ ὄργη τῆς καρᾶς καὶ τῆς ὀδύνης της, εἶνε διεσπαρμέναι εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἑλλάς, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἐσχημάτισε τοὺς φθόγγους τῆς τελευταίας προῆς του καὶ ἦτις ὑπῆρξεν ὄχι μόνον ἡ Μοῖρα, ἡ ὄρασα μὲ τὰ ἄνθη τῆς ἐμπνεύσεως τὸ λίκνον του, ἀλλὰ καὶ ἡ Μοῦσα, ἡ χειραγωγήσασα αὐτὸν δι' ὅλης του τῆς ζωῆς, ἡ Ἑλλάς δὲν κατέχει οὔτε τὸ μεγαλείτερον, οὔτε τὸ χαρακτηριστικώτερον μέρος τοῦ ἔργου του. Ἠλίσαμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι μορφώσας καὶ ὠριμάσας τὴν ἰσχυρὰν ἰδιοφυΐαν του, ποῦ ἐπάροχον οἱ ὀνομάζοντες μεγαλοφυΐαν, ὑπὸ τὴν ἀτμοσφαιραν τῆς πόλεως, τὴν ὁποίαν δὲν θωπεύει ὁ ἥλιος τῶν Ἀθηνῶν, οὔτε στέφουν τὰ ἴα τοῦ Ὑμητοῦ, ἀλλ' ἢ ὁποία ζῆ καὶ κινεῖται εἰς τὸ θάλλπος τῆς Τέχνης καὶ τὴν ὁποίαν ἀρωματίζουν τὰ ἀβρότατα τῆς ψυχῆς ἄνθη: ἢ λεπτότης τῆς καλαισθησίας καὶ ἢ βαθεῖα διαίσθησις ὄλων τῶν μορφῶν τῆς τέχνης, ἠλίσαμεν, λέγω, ὅτι θὰ ἤρχετε νὰ θέση

* Διάλεξις γενομένη εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φιλολόγου ἀνιλόγου Παρνασσῶν τὴν 22 Μαγτίου 1901 κατὰ τὴν πρὸς τιμὴν τοῦ ἐν Μονάχῳ ἀποθανόντος Ἑλληρος ζωγράφου Νικολάου Γύζη ἐπιμνημόσυνον τελετὴν.